

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ ARŞİV VE DOKÜMANTASYON MERKEZİ ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRÜYOR

Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi'nin yürüttüğü "Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi" projesi tamamlandı. Bir yıl devam eden proje süresince yapılan çalışmalar ve ulaşılan sonuçlar 13 Aralık günü yapılan bir toplantıda katılımcılarla paylaşıldı.

Türkiye'de son yıllarda arşiv ve kütüphanelere ilişkin kayda değer gelişmeler yaşanıyor. Kütüphanelerin çalışma saatlerinin uzatılması, araştırmacıların ve özellikle de sakin bir çalışma ortamına sahip olmayan öğrencilerin işini epey kolaylaştırdı. Bir diğer gelişme de kütüphane ya da arşiv malzemesinin dijital ortamda erişilebilir hale getirilmesi. "Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi" projesine ilişkin yapılan toplantı, Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi'nin bu alanda sürdürdüğü yoğun ve titiz çalışmalar hakkında bilgi sahibi olma fırsatı sundu. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın

desteğiyle sürdürülen projede, şu koleksiyonların dijitalizasyonu tamamlandı: Aptullah Kuran Arşivi, Aziz Ogan Koleksiyonu, Feza Gürsey Arşivi, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu, Robert Kolej-Amerikan Koleji ve Boğaziçi Üniversitesi Arşivi, Scott Ailesi Koleksiyonu, Traugott Fuchs Kültür ve Tarih Mirası Arşivi. Merkez Koordinatörü Cengiz Kırılı ve Merkez Koordinatörü Yardımcısı Nurşin İleri konuşmalarında bir yıl boyunca hangi aşamalardan geçildiğini, nasıl bir sistemle çalışıldığını, arşivde hangi koleksiyonların bulunduğunu ve dijitalizasyonu tamamlanan koleksiyonlardan kullanıcıların

nasıl faydalanabileceğini ayrıntılarıyla anlattılar. Zafer Toprak ve Ülkü Özen'in konuşmaları ise arşiv konusunu iki farklı cepheden aydınlatı. "Arşiv" dendiğinde akla ilk gelen şeyin devlet arşivleri olmasının arşiv kavramının ilk kez –meselenin arkeolojik yanı bir tarafa bırakıldığında– 1790'da, Fransız Devrimi'ni bilfiil yürüten kadrolarca gündeme getirildiğini, dolayısıyla konunun ulus-devletin doğuşuyla yakından bağlantılı olduğunu belirten Toprak, daha sonra ana hatlarıyla şu konulara değindi: Türkiye'de devlet katından toplum katına ve toplum katından bireye doğru giden bir süreçteki

bilgi birikiminde kişisel arşivlerin öneminin göz ardı edilmemesi gerektiği; her ülkenin arşiv malzeme anlayışının farklı olduğu ve Türkiye'de belgelerin yanında risale ve kitapların da bazen arşiv malzemesi kapsamına girebileceği; arşiv malzemesinin "ölü belge" olarak kalmayıp yaşayan bir bilgiye, somut bir ürüne, bir yayına dönüştürülmesinin önemli olduğu. Ülkü Özen, eşi Haldun Özen'den kendisine devrolan ve Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi'ne bağışladığı İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu'ndan hareketle yaptığı konuşmada Baltacıoğlu ile çok uzun yıllara

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (ortada), Haldun Özen ve Ülkü Özen'le (en solda) bir sergide.

dayanan tanışıklıklarından, birlikte geçirdikleri değerli vakitlerden ve yaptıkları sohbetlerden söz ettikten sonra, I.H. Baltacıoğlu'nun nasıl bir "beyefendi" olduğunu anlattı: "Baltacıoğlu hiç boş durmayan, sürekli çalışan, gereksiz konuşmalar yapmayan biriydi. Haldun Özen ve Baltacıoğlu'nun beni etkileyen ortak özelliklerini düşündüm ve hem birbirlerine hem dünyaya karşı ortak noktalarının 'beyefendi'likleri olduğunu düşündüm. Hatırladığım kadarıyla Baltacıoğlu'nun bize anlattıklarının temeli özgürlük ve eşitlik gibi evrensel değerlerdi. Bunların hiçbirini dikte etmeden ama çok etkileyici bir biçimde anlatırdı." Ülkü Özen'in konuşması, bir kişisel arşivin sahibinin dinleyicilerin gözünde ete kemiğe bürünmesini, o arşivdeki malzemenin farklı bir anlam kazanmasını sağladı.

Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Araştırma Merkezi'ndeki koleksiyonlar sadece İSTKA desteğiyle araştırmacıya açılanlar değil. Bunların yanında şu başlıklarla tasnif edilmiş koleksiyonlar üzerinde de çalışılıyor: Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası; Halet Çambel ve Nail Çakırhan Arkeoloji, Geleneksel Mimarlık ve Tarih Uygur Merkezi Arşivi, Leyla Erbil Özel Koleksiyonu, Melih Rauf Esenbel Koleksiyonu ve Mimari Çizimler Koleksiyonu.

Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası'nda yazarın masası, daktilosu, ödülleri, plakları gibi özel eşyalarının yanı sıra yazarın eşi ve arkadaşlarıyla yazışmaları; 1996'da geçirmiş olduğu trafik kazası sonrası gönderilen mektuplar; kitaplarının ilk baskıları ve eserleri üzerine yapılmış ikincil kaynak çalışmaları, çevirileri, radyo oyunları; çocukluk, aile, gençlik ve diğer yazarlarla olan fotoğrafları; kendi kütüphanesindeki 2873 adet kitap ve 170 adet ciltli derginin yanı sıra yazarın kendisine imzalanan kitaplar bulunuyor.

Halet Çambel ve Nail Çakırhan Arkeoloji, Geleneksel Mimarlık ve Tarih Uygur Merkezi Arşivi yaklaşık 150.000 belge, 40.000 fotoğraf, 10.000 resmi yazışma,

20.000 sayfa mektup, 8.000 kitap, 3.000 dergi ve 3.000 ayrı basım eserden oluşuyor.

Leyla Erbil Koleksiyonu yazarın 1940 yılından ölümüne dek yazdığı 40 kadar defterini, dostlarıyla mektuplaşmalarını, el yazısı notlarını, kişisel evrakını, gazete-dergi kupürlerini, yayımlanmış çeşitli yazılarını, afiş-resimlerini, ödülleri ve birtakım objeleri içeriyor.

Melih Rauf Esenbel Koleksiyonu'nda Esenbel'in büyükelçilik ve bakanlık yaptığı dönemin önemli olaylarına dair şahsi görüşlerini içeren notlar, yazışmalar ve fotoğraflar; Vyacheslav Mikhailovich Molotov ve İsmet İnönü görüşme notları; Esenbel'in Truman Doktrini ve Marshall

yardımı ile ilgili görüşleri, U-2 Olayı ve ABD başkanlarına dair kişisel değerlendirmeleri, Türkiye ve ABD arasındaki anlaşmalar, Kıbrıs ve Türk dış politikasına dair notları; yurtdışı ve Adnan Menderes ile ilgili seyahatlerinden fotoğraflar ve biyografi denemeleri yer alıyor.

"Mimari Çizimler Koleksiyonu" ise 1870'den 1990'lara kadar uzanan süreçte üretilmiş 397 adet mimari çizimi içeriyor. Bu koleksiyon içinde aydınlar kâğıt üzerine yapılmış orijinal proje çizimler, eskizler, çeşitli kâğıtlar üzerine yapılmış rölöve resimler ve eski ozalit baskı reproduksiyonlar yer alıyor.

Arşivden faydalanmak ve etkinlikleri takip etmek için <http://arsivmerkezi.boun.edu.tr> adresi ziyaret edilebilir.

Ülkü Özen.